

Boganmeldelser.

AXEL NIELSEN. **Den tyske Kameralvidenskabs Opstaaen i det 17. Aarhundrede.** Det Kgl. Danske Vidensk. Selsk. Skrifter. 7. Række. Historisk og filosofisk Afd. II. 2. København 1911.

Det foreliggende Arbejde er baseret paa et grundigt og første Haands Studium af Nationaløkonomiens, navnlig Merkantilismens Historie.

Medens man i den senere Tid har været tilbøjelig til at opfatte Merkantilismen som en Række praktiske Forholdsregler og Forslag indrettede efter Øjeblikkets Tarv, har det været Forfatterens Opgave at paavise, hvorledes Merkantilismen og særlig den ældste tyske Kameralisme er opstaaet ud af Tidens litterære og videnskabelige Paavirkethed af de klassiske Forfattere. Idet han viser, hvorledes Bevægelsen i den ældre Kameralisme hænger sammen med Tidens Humanisme, paapeger han tillige, i hvilken Grad den senere Kameralismes Frigørelse fra den klassiske Dogmebundethed staar i aandelig Forbindelse baade med Pietismens Reaktion mod den Stivnethed i Dogmer, hvortil Reformationsbevægelsen havde udviklet sig, og med Oplysningsfilosofien.

Ved en nøjagtig Gennemgang af den ældre tyske juridiske Litteratur om Skattevæsenet søger han at paavise, hvorledes denne er bundet ved de romerretlige Begreber og derfor i Hovedsagen staar imod det nye, der er i Færd med at arbejde sig frem i Kraft af Tidens økono-

Boganmeldelser.

AXEL NIELSEN. **Den tyske Kameralvidenskabs Opstaaen i det 17. Aarhundrede.** Det Kgl. Danske Vidensk. Selsk. Skrifter. 7. Række. Historisk og filosofisk Afd. II. 2. København 1911.

Det foreliggende Arbejde er baseret paa et grundigt og første Haands Studium af Nationaløkonomiens, navnlig Merkantilismens Historie.

Medens man i den senere Tid har været tilbøjelig til at opfatte Merkantilismen som en Række praktiske Forholdsregler og Forslag indrettede efter Øjeblikkets Tarv, har det været Forfatterens Opgave at paavise, hvorledes Merkantilismen og særlig den ældste tyske Kameralisme er opstaaet ud af Tidens litterære og videnskabelige Paavirkethed af de klassiske Forfattere. Idet han viser, hvorledes Bevægelsen i den ældre Kameralisme hænger sammen med Tidens Humanisme, paapeger han tillige, i hvilken Grad den senere Kameralismes Frigørelse fra den klassiske Dogmebundethed staar i aandelig Forbindelse baade med Pietismens Reaktion mod den Stivnethed i Dogmer, hvortil Reformationsbevægelsen havde udviklet sig, og med Oplysningsfilosofien.

Ved en nøjagtig Gennemgang af den ældre tyske juridiske Litteratur om Skattevæsenet søger han at paavise, hvorledes denne er bundet ved de romerretlige Begreber og derfor i Hovedsagen staar imod det nye, der er i Færd med at arbejde sig frem i Kraft af Tidens økono-

niske Udvikling. Som Slutningsdom udtaler han, at hele denne Litteratur mangler enhver Originalitet. Fornyelsen opstaar gennem Humanismen. Ligesom Naturrettens Fremkomst giver Romerretten Dødsstødet og skaber en national Retsfilosofi, bliver det den græske Statsfilosofi, som kommer til at danne det teoretiske Grundlag for den moderne Stat. Den ældre Kameralisme, som paa det politiske og statsøkonomiske Omraade afløser Romerretslærerne, bundet med andre Ord efter Forfatterens Mening teoretisk set i den aristoteliske Politik, hvis Ideer oprindeligt er kommet til Tyskland gennem Bodin. Sammenhængen mellem Naturretten og Studiet af Aristoteles' Politik hævder Forf. særlig ved Henviisning til Hugo Grotius og den Indflydelse, hans Arbejde fik i Tyskland bl. a. gennem Herman Conring. Den ledende Tanke udvikles nøjere ved Citater af de forskellige ældre Kameralisters Skrifter og ved en Paavisning af, hvorledes Aristoteles' Læresætninger danner Grundlaget for deres Reaktion mod Romerretten.

Det har altsaa været Forfatterens Hovedopgave at paavise de af ham gennemgaaede Skrifters teoretiske og litterære Paavirkethed af Humanismen og Græcisismen, særlig af Aristoteles, og at modarbejde den moderne Opfattelse af Merkantilismen som en rent praktisk — ikke teoretisk — Litteratur. Sammenhængen mellem Omslaget i den videnskabelige Opfattelse og de store Forandringer i det praktiske økonomiske Liv har ligget udenfor hans Plan. Man faar naturligvis at vide, at f. Eks. Pengeøkonomiens Fremtrængen maatte øve Indflydelse ogsaa paa Juristernes og Politikernes Opfattelse, men det økonomiske Synspunkt trænges stadig i Baggrunden for Fremstillingen af den rent litterære og teoretiske Paavirkning. Det staar næsten som en Undtagelse, naar han ved Omtalen af de spanske Senskolastikeres Skattepolitik fremhæver, at deres Realitetssind sikkert delvis var en Følge af det økonomiske Udviklingstrin, hvorpaa Spanien allerede stod.

Forsaavidt det her Iremhævede kan opfattes som en Indvending, vil Forfatteren dertil kunne svare, at han netop ikke har set sin Opgave i at sammenholde Datidens Litteratur med Tidens økonomiske Vilkaar. Det har andre gjort, og de er derved i højere eller mindre Grad kommet til at overse den paagældende Litteraturs teoretiske Side. Hans Opgave har været gennem et nøjagtigt og grundigt Studium af Kameralisternes Værker at paavise den systematiske og teoretiske Baggrund for Kameralismen, dens Sammenhæng med Tidens aandelige Strømninger, og paa dette Grundlag at diskutere dens Ret til at betragtes som et videnskabeligt System. Maaske har man dog Lov til i hans fremtidige Virksomhed at ønske ham en kraftigere Kontakt med det praktiske økonomiske Liv.

Et Skrift, saa strængt videnskabeligt som dette, er naturligvis ikke almindelig Morskabslæsning. Det er dog trods sin Lærdom let læseligt, og Sproget er omhyggeligt behandlet. Den eneste Forsyndelse, jeg i denne Henseende har kunnet opdage, er at Forf. et Sted kalder Kaspar Klock for »en inkarneret romerretlig Jurist«. — For den, der vil komplettere sit almindelige Kendskab til Nationaløkonomiens historiske Udviklingsgang med Kundskab om det litterære og teoretiske Grundlag for den ældre Merkantilisme, er Bogen en uvurderlig og paalidelig Vejleder.

Emil Meyer.

POUL GÆDEKEN. Om de atmosfæriske Forholds og særligt Lysets psykofysiologiske Betydning. En komparativ socialstatistisk Undersøgelse. København 1911. Lehmann & Stage. (76 Sider).

Denne Afhandling har -- trods Forfatterens Paastand i modsat Retning — intet med Socialstatistik at skaffe.